

آراستگی تجهیزات آموزشی

فاطمه منفرد

دبیر راهنمایی استان فارس، شیراز

«چه راه‌هایی برای آراستگی تجهیزات آموزشی مدرسه (از جمله میز، نیمکت، بخاری، تابلو و...) در کلاس‌ها، کتابخانه، نمازخانه و... پیشنهاد می‌کنید؟»

چند سال پیش تدریس ریاضی در یکی از مدارس منطقه ۷ تهران را به عهده داشتم که تجربه کاری خوبی برایم بود، زیرا علاوه بر تدریس ریاضی فعالیت‌های جانبی دیگری هم در مدرسه انجام می‌دادم که مؤثر بود. یکی از این فعالیت‌ها فراخوانی بود با موضوع «راهبردهای آراستگی تجهیزات آموزشی» که آن را به معلمان و دانش‌آموزان اعلام کردم و برای بهترین پیشنهادها هدایایی در نظر گرفتم.

پس از چند روز دانش‌آموزان به مرور مراجعه و در مورد موضوع مطرح شده سؤالاتی کردند که من آن‌ها را هم در جلسات شورای دبیران و هم در جلسات شورای دانش‌آموزی مطرح کردم. این موضوع برای شورای دبیران فقط تازگی داشت، اما شورای دانش‌آموزی با عمل خود استقبال کردند و به زودی موضوع بین دانش‌آموزان جایگاه خاصی پیدا کرد.

پس از یک هفته نظرات و پیشنهادها را به امید عملی شدن آن‌ها در مدرسه جمع کردیم. خیلی جالب بود. برای خودم هم جذابیت

داشت. من ریاضی تدریس می‌کردم، اما معمولاً در کلاس‌های درس، ربع ساعت آخر را بحث آزاد می‌گذاشتیم. یک موضوع را انتخاب می‌کردیم و بچه‌ها راجع به آن گفت‌وگو می‌کردند. گاهی موضوع را من پیشنهاد می‌کردم و گاهی بچه‌ها. در یکی از جلسات کلاسی‌ام چون فراخوان با موضوع گفته شده را در مدرسه به مسابقه گذاشته بودیم، با خود گفتم بهتر است گفت‌وگوی حضوری هم در این زمینه با بچه‌ها داشته باشم و موضوع تجهیزات کلاس‌های درس را پیش کشیدم. بچه‌ها استقبال کردند و صحبت‌های جالبی بیان شد! هر کس چیزی می‌گفت:

- با سلام
۱. از این که وقت خود را برای این پرسش نامه صرف می کنید ممنونم.
۲. لطفاً با دقت به سؤالها پاسخ دهید.
۳. نوشتن نام الزامی نیست.
۴. این پاسخها تأثیری در درس ریاضی شما نخواهد داشت.
- خانم کاش صندلیهای کلاسمان را رنگ صورتی میزدند؛
- چرا از رنگهای شاد و زیبا در مدرسه استفاده نمیکنند؛
- خوب می شد اگر تغییری در نیمکتها می دادند؛
- به نظر من باید اول صندلیهای کلاسمان را تعمیر کنند؛
- خانم نماز خانه اصلاً تابلوهای خوبی ندارد.
- برای ارزیابی کارم پرسشنامه ای را که تهیه کرده بودم به بچهها دادم تا تکمیل کنند و به من بدهند (جدول ۱).

جدول ۱

ردیف	سؤال	بلی	خیر	تاحدودی
۱	آیا از تجهیزات آموزشی مدرسه راضی هستید؟	٪۲	٪۹۳	٪۵
۲	آیا از وسایل موجود در کتابخانه مدرسه خوشتان می آید؟	٪۷	٪۸۲	٪۱۱
۳	آیا تجهیزات موجود در نمازخانه مدرسه را دوست دارید؟	٪۱۴	٪۶۱	٪۲۵
۴	آیا وسایل موجود در حیاط مدرسه رضایت شما را جلب می کند؟	٪۳	٪۸۸	٪۹
۵	به نظر شما با همین امکاناتی که در مدرسه وجود دارد می توانیم تجهیزات آموزشی را آراسته کنیم؟	٪۸۱	٪۷	٪۱۲
۶	آیا می توانیم با کمک هم مدرسه ای زیبا بسازیم؟	٪۹۸	۰	٪۲

بعد از جمع آوری پرسش نامه ها آن ها را طبقه بندی و نتایج را جمع بندی کردم. پس از مطالعه و بررسی جوابهایی که بچهها به پرسش نامه داده بودند، دو مجموعه سؤال دیگر تهیه کردم و به تفکیک از همکاران و دانش آموزان خواستم با مطالعه آن ها راه حل های پیشنهادی خود را در مقابل هر سؤال بنویسند تا براساس آن ها بتوانیم در اجرای بهبود کیفیت فضای کلی مدرسه و تجهیزات آموزشی گام های عملی برداریم. متن سؤالها و پیشنهادهای دانش آموزان و همکاران در دو جدول زیر و صفحه ۲۰ خلاصه شده است:

جدول ۲

طرح موضوع	راه حل پیشنهاد شده
تابلوی نام مدرسه	چون نام این مدرسه حاوی پیامی بارز است و هر دانش آموزی هر زمان که از دوران تحصیل خود یاد می کند با به یاد آوردن اسم مدرسه تحت تأثیر قرار می گیرد، پیشنهاد می شود تابلوی مدرسه عوض شود و هم در رنگ آن و هم در خط آن تجدیدنظر شود.
در ورودی مدرسه	- در مدرسه با رنگ و طرح های دلخواه دانش آموزان نقاشی شود. - در ورودی مدرسه از نظر ایمنی با ویژگی سنی دانش آموزان متناسب نیست، بهتر است تعویض شود.
تابلوها و تراکت های نصب شده در نمازخانه	نوشته ها و تراکت هایی را در نمازخانه نصب کنید که حامل پیام های قرآنی آموزنده و نماز باشد.
درهای ورودی کلاس ها و دفتر مدرسه	رنگ آمیزی درهای ورودی کلاس ها و دفتر مدرسه باید تیره تر از زمینه راهرو باشد تا توجه و احترام دانش آموزان را برانگیزد. در این مدرسه این موضوع رعایت نشده است. پیشنهاد می شود این کار انجام گیرد.
تابلوی اعلانات دفتر مدرسه	- تابلوی اعلانات معلمان به گروه های ریاضی، علوم اجتماعی، زبان، عربی و... تقسیم و بخش نامه های مربوط به هر گروه در زیر آن ها نصب شود. - تابلوی اعلانات باید از زمینه رنگی بسیار مناسب برخوردار باشد و به طرز زیبا آراسته شود تا توجه دبیران را به خود جلب کند.

جدول ۳

طرح موضوع	راه حل پیشنهاد شده
نیمکت‌ها	- یک تعمیرکار به مدرسه بیاورید تا نیمکت‌های خراب مدرسه را تعمیر کند. - ما می‌توانیم نیمکت‌های موجود در انبار مدرسه را رنگ بزنیم و آن‌ها را زیر درختان مدرسه برای نشستن قرار دهیم.
میز و صندلی‌ها	- پیشنهاد می‌کنیم میز و صندلی‌های مدرسه را با رنگی شاد و قشنگ (مثلاً صورتی) رنگ‌آمیزی کنید. - صندلی افراد چپ‌دست را از صندلی افراد راست دست با رنگ مجزا کنید. - صندلی کلاس‌ها سالم و تمیز نیست. پیشنهاد می‌شود میز و صندلی‌ها از چوب‌هایی خوب مثل mdf تهیه شود تا اگر دانش‌آموزان هم بخواهند نتوانند روی آن‌ها چیزی بنویسند.
قفسه‌های کتابخانه	رنگ‌آمیزی شاداب و جذاب قفسه‌های کتاب‌ها و خود کتابخانه و نظافت آن می‌تواند زمینه حضور فعال دانش‌آموزان را در کتابخانه فراهم کند. کتابخانه مدرسه ما از این جهت ضعیف است.
تابلوها و تراکت‌های نصب شده در سالن و راهروها	- چون سالن‌ها و راهروها نقاط طلایی مدرسه‌اند از تراکت‌ها و تابلوهایی استفاده شود که حامل پیام‌های جالب و حتی هشدار دهنده باشند. - پیام‌های تابلوها و تراکت‌های نصب شده به طور مدام تغییر کند تا برای دانش‌آموزان تازگی داشته باشد.
محراب نمازخانه	یک محراب مناسب و زیبا در نمازخانه نصب کنید تا علاوه بر تعیین قبله و زیبا کردن نمازخانه، مشوق خوبی برای جلب بچه‌ها به سوی نمازخانه مدرسه شود.
تجهیزات آزمایشگاه	- از شیشه‌های یک‌دست و شیشه به هم برای نگهداری مواد آزمایشگاهی استفاده شود تا از نظر ظاهری زیبایی خاصی به آزمایشگاه مدرسه بدهد. - یک رایانه برای آزمایشگاه تهیه و نصب شود. - مولازهایی که سالیان زیاد است مدرسه از آن‌ها استفاده می‌کند کهنه شده است. پیشنهاد می‌شود تعویض یا رنگ‌آمیزی شود، چون در تفهیم بهتر درس به دانش‌آموزان کمک می‌کند.
آب‌نما	با استفاده از وسایل بلااستفاده در انبار مدرسه یک آب‌نما ساخته شود چون برای ایجاد شور و نشاط در دانش‌آموزان مؤثر است.
سرویس‌های بهداشتی	توجه بیشتر به نظافت سرویس‌های بهداشتی لازم است. مخصوصاً سفید بودن رنگ آن‌ها سبب می‌شود توجه به کنترل و نظافت مستمر آن‌ها بیشتر شود و برعکس، عدم توجه به این موضوع باعث امتناع دانش‌آموزان از رفتن به سرویس‌ها می‌شود که در سلامت جسمی و پرورش و تربیت اخلاقی تأثیر منفی می‌گذارد. پیشنهاد می‌شود سرویس‌های مدرسه بازرینی شوند.
فضای سبز	استفاده از فضای سبز و گل و چمن در حیاط مدرسه و حتی نوشتن پیام‌های آموزشی و بهداشتی برای آن‌ها، در پرورش سلامت روحی دانش‌آموزان تأثیر به‌سزایی دارد و ما دانش‌آموزان می‌توانیم در این کار همکاری کنیم. از این بابت مدرسه ما محیط خشک و بی‌طراوتی دارد. علاوه بر حیاط مدرسه فضای سبز را در کلاس‌های درس و در دفتر دبیران نیز می‌توانیم داشته باشیم.

گام عملی

تراکت‌های قدیمی را از دیوار نمازخانه جدا کردیم. پرده‌ها را باز کردیم. چادرهای نمازخانه را یک‌جا گذاشتیم تا شسته شوند. دو نفر از بچه‌ها پذیرفتند که کار شست‌وشوی پرده‌ها و چادرها را در منزل انجام دهند. الحمدلله، فرش‌های نمازخانه هم سالم و هم تمیز بودند. نمازخانه را جارو زدیم. جلوی در ورودی نمازخانه قفسه‌های کفش بود. با کمک بچه‌ها آن‌ها را به حیاط مدرسه بردیم. جاکفشی خیلی رنگ و رو رفته ولی سالم بود. با مدیر صحبت کردم که تمام وسایلی را که به رنگ‌آمیزی احتیاج دارد در حیاط پشت مدرسه بگذارم تا کسی را بیاورند آن‌ها را به سلیقه ما و بچه‌ها رنگ‌آمیزی کند. چند روزی طول کشید تا قفسه‌ها آماده شدند. باورکردنی نبود. از قفسه‌های نو بهتر شده بودند. از دو رنگ بسیار زیبا برای رنگ‌آمیزی آن‌ها استفاده شده بود. پرده‌های تمیز را نصب کردیم. چادرها را تا زدیم و در جایشان گذاشتیم. در منزل چند پوستر جالب از نماز داشتیم. آن‌ها را قاب کردم. با کمک چند نفر از بچه‌ها چند تراکت با موضوع نماز از مربی پرورشی گرفتیم و آن‌ها را قاب کردیم. پدر یکی از بچه‌ها خطاط بود. چند متن زیبا، ذکر ایام هفته و متن چند

پس از مطالعه و بررسی پیشنهادهای تصمیم گرفتیم با همکاری کادر مدیریت مدرسه و دانش‌آموزان قدمی در بهبود این وضعیت بردارم. کار را باید از جایی شروع می‌کردم. جا دارد که یاد داشته باشم از مدیر خوبم خانم عابدینی که به خوبی اجازه این کار را در مدرسه به من داد. آن سال اگر توانستم کاری انجام دهم از همکاری خوبی بود که این مدیر با معلمان داشت و الحق و الانصاف که مدیریت خوب چقدر توانایی کادر مدرسه و معلمان و دانش‌آموزان را بالا می‌برد و قدرت خلاقیت آن‌ها را برمی‌انگیزد.

تجهیزات نمازخانه مدرسه

ابتدا از نمازخانه شروع کردم، چون با امور معنوی دانش‌آموزان و دبیران در ارتباط بود. یک روز که برای کلاس‌های جبرانی سوم ریاضی به مدرسه آمده بودم، از ساعت ۹ صبح که باید به منزل می‌رفتم، در مدرسه ماندم تا سروسامانی به تجهیزات مدرسه بدهیم. با بچه‌ها به نمازخانه رفتیم. به کمک آن‌ها تمام کاغذها و

بسیج دانش آموزی، یکی برای کارهای پرورشی و دیگری برای موضوعهای آزاد. در فاصله یک کلاس من این کار انجام شد و مربی پرورشی با همکاری مدیر و معاون مدرسه تابلوهای اعلانات را نصب کردند.

کتابخانه

با همکاری مسئول کتابخانه به انبار مدرسه رفتیم و تعدادی کمد کتابخانه پیدا کردیم و آن‌ها را به حیاط مدرسه آوردیم. تعدادی هم در خود کتابخانه موجود بود که کتاب‌هایش را خالی کردیم. از طرفی تمام صندلی‌ها و میزهای کتابخانه را به حیاط بردیم. شخصی که قفسه‌های نمازخانه را رنگ زد این کمد‌ها و صندلی‌ها و میزها را نیز رنگ چوب زد. حالا دیگر تمام قفسه‌ها و صندلی‌ها و میزها یکرنگ و تمیز بودند. خودم هم باورم نمی‌شد این قدر زیبا شوند. قفسه‌ها و صندلی‌ها و میزهای کتابخانه که آماده شد به کمک بابای مدرسه آن‌ها را به کتابخانه بردیم. فرم چیدن آن‌ها و روش دسته‌بندی آن‌ها را نیز تغییر دادیم. از تعدادی گل‌دان گل نیز استفاده کردیم. حالا همه از کتابخانه لذت می‌برند. مسئول کتابخانه چند روز بعد، از توجه بچه‌ها به کتابخانه و عضویت آن‌ها در کتابخانه برام گفت.

نتایج به دست آمده از انجام اقدامات

به‌راستی تا چه حد در زیباتر کردن محیط مدرسه خویش کوشیده‌ایم؟ محیطی که هر روزه بر جسم و روانمان تأثیر گذار است و می‌تواند ذهن ما را به سوی آرامش هدایت کند و یا به‌عکس نگرانی و ملالت به ما القا نماید.

ملینسکی، از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت روسیه و پایه‌گذار مدرسه معروف «پاولیش»، در کتابی در زمینه تعلیم و تربیت بیان می‌کند: «هنگامی که کودکان در سال اول و برای اولین بار برای آموزش به مدرسه پاولیش فرستاده می‌شدند، آنان را به مکان‌های زیبا می‌بردیم تا زیبایی‌ها را با تمام وجود لمس کنند تا در نهایت افکار زیبا از ذهن آن‌ها تراوش کند.

سه هفته بعد از سرو سامان دادن مدرسه، یک بار دیگر پرسش‌نامه‌ای تهیه کردم و به بچه‌ها دادم؛ نتیجه آن چنین بود:

ردیف	سؤال	بلی	خیر	تا حدودی
۱	با توجه به تغییرات به وجود آمده در مدرسه آیا از تجهیزات آموزشی مدرسه راضی هستید؟	٪۸۲	۰	٪۱۸
۲	آیا تغییرات به وجود آمده در کتابخانه مدرسه را دوست دارید؟	٪۱۰۰	۰	۰
۳	آیا تجهیزات موجود در نمازخانه مدرسه را می‌پسندید؟	٪۱۰۰	۰	۰
۴	آیا اکنون وسایلی موجود در حیاط مدرسه رضایت شما را جلب می‌کند؟	٪۸۱	۰	٪۱۹
۵	به نظر شما هنوز هم می‌توانیم تجهیزات آموزشی را آراسته‌تر کنیم؟	٪۱۰۰	۰	۰
۶	آیا به نظر شما اکنون مدرسه زیباتر به نظر می‌رسد؟	٪۱۰۰	۰	۰

با دریافت این پاسخ‌ها به وضوح دانستیم که این آراستگی چقدر مؤثر بوده است. طی مراسمی از بچه‌ها تقدیر و هدایای فراخوان به آن‌ها اهدا شد.

گهگاه بهتر است درباره مدرسه خویش با دقت بیشتری بیندیشیم. صندلی‌ها، نیمکت‌ها، تابلوها، هماهنگی رنگ‌ها در طراحی تجهیزات مدرسه، تزئین و نمای کلاس‌های درس، طراوت و سرسبزی درختان و گیاهان حیاط مدرسه، نحوه تزئین مدرسه و... تمامی این عوامل به‌طور ناخواسته بر ذهن دانش‌آموزان ما تأثیر می‌گذارند. هنگامی که محیط مدرسه ما زیبا، تمیز و شاداب است، دانش‌آموزان سرزنده‌ترند و برای شاداب‌تر کردن محیط مدرسه خویش خواهند کوشید.

دعا را بر ایمان خطاطی کرد. مدیر هم دستگاه خوشبوکننده برقی تهیه کرد و به دیوار نمازخانه زدیم. در ورودی نمازخانه را هم با شکوفه‌های کوچک تزئین کردیم. تمام این کارها ظرف مدت پنج روز تمام شد. روز آخری که پوسترها را با فرم زیبا به دیوار نمازخانه می‌زدیم دیدنی بود. بچه‌ها همه می‌خواستند نمازخانه را ببینند. بچه‌های مدرسه وقتی دیدند کار ما جدی است، هر کس پیشنهاد داد:

- خانم اگر کمک بخواهید ما هم هستیم.

- خیلی جالب شده.

- حالا مزه می‌دهد نماز بخوانیم.

بچه‌ها به بهانه دیدن نمازخانه غالباً به نمازخانه می‌آمدند. روز بعد نمازخانه پر شده بود از دانش‌آموزانی که برای نماز خواندن به نمازخانه آمده بودند.

تجهیزات راهروها و ورودی‌ها و سالن مدرسه

با اجازه مدیر مدرسه در جلسه انجمن اولیای مدرسه شرکت کردم و از والدین دانش‌آموزان تقاضا کردم برای زیبایی مدرسه و آراستگی تجهیزات آن با مدرسه همکاری کنند و آن‌ها هم چه پیشنهاداتی جالبی دادند. این نقطه عطفی برای خودم هم بود. تازه می‌فهمیدم اگر از جلسات انجمن اولیا به نحو درست استفاده شود چقدر می‌تواند پر بار و مؤثر واقع شود. تعدادی از والدین پذیرفتند که گل‌دان‌های گل طبیعی تهیه کنند. تعدادی دیگر گفتند ما برقکاری سراغ داریم که حاضر است بیاید لامپ‌ها و مهتابی‌های خراب را مجانی تعویض کند. دیگری پذیرفت که تعدادی لامپ کم‌مصرف برای مدرسه تهیه کند. چند روز بعد گل‌دان‌های گل به مدرسه آوردند. تعدادی از آن‌ها را جلوی در ورودی راهرو و سالن قرار دادیم. بعضی از گل‌دان‌ها خیلی بزرگ و جالب بودند. به سرعت تمام لامپ‌های خراب راهروها و ورودی‌ها و سالن تعویض و لامپ‌های پر نور کم‌مصرف جایگزین آن‌ها شد. با همکاری مدیر و معاون مدرسه تراکت‌ها و تابلوهای قدیمی جمع‌آوری و تراکت‌ها و تابلوهای جدید با موضوعات جدید نصب شد. پیشنهاد دادم که سه یونولیت بزرگ تهیه کنیم و روی آن‌ها را پارچه بکشیم به‌عنوان تابلوی اعلانات؛ یکی برای کارهای

جدول ۴